

LJUDSKI GLAS

== POLITIČNI TEDNIK ZA SLOVENSKO LJUDSTVO. ==

Izhaja vsak petek in stane za vse leto 12 K, za pol leta 6 K
za četrt leta 3 K. Posamezna številka stane 30 vinarjev.
Inserati po dogovoru.

Vse dopise in pošiljatve je frankirati in naslavljeni na:
„LJUDSKI GLAS“, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6, I. nadstr.,
Učiteljska tiskarna.

Koroška.

Kakor znano, smo doživeli pred mesecem dni na Koroškem brezprimeren vojaški polom, ki je rodil seveda tudi prav neprijetne politične posledice za nas, zlasti v inozemstvu. Iztirane so bile tedaj naše čete iz vse slovenske Koroške, ki so jo nato zasedle podivjane nemške vojaške tolpe, od katerih je moralo slovensko ljudstvo pretrpeti nezaslišana grozodejstva in zverinstva. Divjali so med našimi koroškimi brati kakor nekoč Huni ali pa Turki.

Umevno je, da so ti dogodki vzbudili tedaj po vsem Slovenskem veliko ogorčenje. Vsi smo se zgražali nad divjanjem nemških tolpe, socialisti smo pa tudi glasno zahtevali, da morajo biti brezobzirno kaznovani vsi oni, ki so politično ali vojaško zakrivili ta polom. Prepričani smo bili, da je potrebno nekaj ukreniti.

Med tem je pa zbirala vojaška oblast ob vsej fronti nove čete in jih počasi tam tudi precej nagromadila. S temi četami je začela naša vojska dne 28. maja pod srbskim vodstvom široko ofenzivo, ki je na vsej črti uspela. V par dneh smo osvobodili in osvojili vso slovensko Koroško, nemške tolpe so pa po večini zbežale in nam pustile ves svoj vojni material.

Koroška, ta žalostni del naše slovenske zemlje, ki je toliko pretrpela pred nasilnim nemškim molohom in o kateri smo mislili, da jo je že za vedno pogoltnil nemški val, je torej danes osvobodjena in upamo, da za vedno. Pozdravljamo vas, bratje Korošci, v naši skupni domovini, pozdravljamo zlasti vas, koroški sodruzi, ki ste vedno tako ponosno nosili naš rdeči prapor. Naši slovenski socialistični stranki so s tem vrnjeni najkrepkejši bataljoni in z vami pomnožena bo naša stranka pri prihodnjih volitvah krepko nastopila svojo zmagovalno pot po svobodni Sloveniji.

Kri je tekla pri osvoboditvi te naše Koroške zemlje. Jasno je, da mi tega ne moremo pozdravljati in ne odobravati. Socialisti smo proti vsaki vojni, vsakemu nasilstvu in ravno tako proti vsaki vojni z Nemško Avstrijo, ker stojimo na stališču, da se morajo vsi spori med narodi in državami vedno pravično rešiti mirnim in sporazumnim potom. Na Koroškem je bila pa stvar precej čudna in zamotana. Tam nismo imeli opraviti z nobeno redno armado Nemške Avstrije, ampak s plačanimi tolpami, s katerimi so hoteli koroški nemški nacionalci brutalno zadušiti ves slovenski življenj. Iz tega vzroka je nemška vlada na Dunaju tudi odklanjala vsako odgovornost za nezaslišana zverinstva, ki so jih vganjale te divje tolpe med našim koroškim ljudstvom. Brani se

konečno še žival. Slovenski socialisti odklanjamo zato vsako odgovornost za prelito kri, to nosijo zločinski hujskači v Celovcu. Odločno pa seveda zahtevamo, da se naša vojska ustavi na naši narodni

meji in ne zasede niti pedi nemškega ozemlja.

Ti osvobojeno koroško ljudstvo, vi vrli koroški sodruzi, pa še enkrat — pozdravljeni v našem skupnem domu.

Sramota.

Na drugem mestu prinašamo vest, da namerava odstopiti naš zloglasni minister za notranje zadeve, to je vrhovni poglavar vseh jugoslovanskih liberalcev, Svetozar Pribičević. Ta mož je do sedaj jasno pokazal, kakšno vladno bi liberalci radi vpeljali v Jugoslaviji. Po mnenju te zavržene stranke, naj bi nastala iz Jugoslavije druga Avstrija, kjer sta vladala žandar in policaj, ljudstvo bi pa moralo seveda pridno molčati, plačevati davke in hoditi k vojakom.

Pri nas na Slovenskem se liberalci seveda še ne upajo pokazati svoje prave barve, ker se dobro zavedajo, da bi izgubili takoj še onih par zaslepljenih pristašev, ki mislijo, da bo ljubljanski liberalni dohtar rešil slovenski narod iz sedanjega žalostnega političnega in gospodarskega položaja. Da bodo pa naši bralci čimprej spoznali to umazano stranko, ki si je nadela ime „Jugoslovanska demokratska stranka“ in ki ji lovi pristaše po deželi listič »Domovina«, hočemo tu na kratko povedati, kako je začela ta stranka s svojim Pribičevićem vladati po Bosni.

Naša stranka je v Bosni precej močna in razumljivo je, da se je tudi tam pri-

pravljala stranka na slovesno praznovanje prvega maja. To pa liberalcem (demokratom) ni bilo všeč in Pribičević je enostavno prepovedal praznovanje tega največjega socialističnega praznika. To mu pa še ni zadostovalo. Ker je vedel, da izlepa ne bo uničil stranke, jo je hotel zadušiti izgrda. Najel je nekaj hujskačev, ki so ljudstvo hujskali na upor itd., a stranka se pa seveda ni dala speljati na ta led.

No, pes je vendar dobil svojo pečenko. Pribičevićevi hlapci pa vzrok, navaliti na socialiste. Vsled prepovedi praznovanja prvega majnika je namreč proglasilo delavstvo splošno stavko. Velika večina je ostala mirno doma, kakor so to naročili zaupniki stranke, nekateri so pa hodili tudi mirno po ulicah, ali so bili pa zbrani v različnih prostorih delavskega doma v Sarajevu in se tam mirno zabavali in pogovarjali. Mir se ni kršil nikjer.

Pribičevićem hlapcem je pa seveda že zadostovala stavka in do zob oboroženo vojaštvo, žandarmerija in policija so navalili po ulicah na mirne izprehajalce ter vse skupaj aretirali in odvedli v zapor.

LISTEK.

ALBIN LAJOVIC:

Skrb za obrten naraščaj.

(Konec.)

IV.

Učna doba bodi za ves obrtni naraščaj enaka in sicer se mi zdi najpripravnejša doba 3 let. Tudi učna pogodba ne delaj nobenega razločka med revnejšimi in premožnejšimi. Učenec se zaveže tri leta učiti, mojster pa tri leta zanj popolnoma za vse skrbeti; četrto leto pa je takozvano poizkusno pomočniško leto. Učenec je sicer prost, toda mora proti malemu plačilu služiti še pri mojstru in samostojno delati. Po četrtem letu sme mojstra zapustiti in si poiskati novo mesto.

Velike važnosti so obrtne nadaljevalne šole. Le-te se morajo ustanoviti povsodi tam, kjer je več kot pet vajencev. V obrtnih nadaljevalnicah se uč obrtnega računstva, spisja, knjigovodstva

in vsega, kar mora vsak obrtnik vedeti. Oni vajenec, ki ima iz celotnega uspeha nepovoljen red, se ne sme preie oprostiti in napraviti za pomočnika, dokler ni dovršil nadaljevalnice s povoljnim uspehom. Vajenci onih mojstrov, ki niso pohajali vsled pomanjkanja nadaljevalne šole, morajo delati izpit tudi iz predmetov, ki jih uče le-one. Da se tega nauči, je mojstrova dolžnost, kateri mora zadostiti, kakor ve in zna, a zadostiti mora, zakaj noben vajenec ne sme pogrešati obrtnega šolskega pouka.

Kakor sem uvodoma omenil, da je treba določiti gotov dan, recimo 1. kimovec vsakega leta, za sprejem novih vajencev in oproščanje izučenih. Pred očmi imam pri tem začetek splošnega šolskega leta, ki bodi obenem tudi začetek vajenskega leta. Le na ta dan se sme sprejeti vajenca, ki se lahko takoj udeležijo pouka v obrtni nadaljevalnici, ki žanje največ neuspehov ravno vsled tega, ker cepajo celo leto učenci v razred in motijo druge, ki so v tvarini že daleč naprej. Ali ne samo za vajence je velikega pomena enoten dan za nastop učne dobe, temveč še večjega je za oproščence. Slo-

Med potom je ta oborožena sila, sestavljena večinoma iz komitašev, neusmiljeno suvala in s kopiti in sabljami vdrihala po aretirani množici žensk in moških in otrok. Na tak lep način so ta dan v samem Sarajevu aretirali okrog 2000 oseb.

Ob 4. popoldne istega dne se je izvršil »napad« na »Delavski dom«, kjer bi moralo biti skritega po mnenju policijskih provokaterjev vse polno orožja, municije, stornih pušk itd. Radi tega se baje vojaštvo ni upalo zasesti kratkomalo »Delavski dom«, marveč se je postavilo kroginkrog »Delavskega doma« kordon vojakov z ročnimi granatami, stornimi puškami in tremi topovi. Ko je bilo vse to pripravljeno, so se tri vojaške do zob oborožene čete podale v hišo, v kateri se je nahajalo 2—300 oseb, raztresenih po restavraciji in po društvenih prostorih ter se med seboj mirno pogovarjali in zabavali. Med njimi je bilo zlasti mnogo žensk in otrok.

Drugo jutro, to je prvega maja gredo člani izvrševalnega odbora, ki niso bili še v zaporu, k vladi, da protestirajo proti dogodkom. Uspeh je pa bil ta, da so bili takoj na licu mesta vsi aretirani!.. S tem so bili aretirani vsi voditelji; vsi zaupniki in vsi funkcionarji strokovnih in političnih organizacij ter na stotine ostalih delavcev in delavk, med katerimi je mnogo takih, ki se z delavskim gibanjem še niso nikdar pečali.

Kako so ravnali z aretiranci v zaporih, je težko opisati, ker je neverjetno, da bi bilo mogoče v svobodni državi s svojimi državljanji tako neusmiljeno postopati.

Člani glavnega odbora so bili zaprti v temni kleti, polni mokrote in mrčesa, brez vsakršne postelje. Ena klet je imela 18 kubičnih metrov prostora in v njej je bilo zaprtih osem oseb.

Nič boljše se ni godilo tudi drugim sodrugom, ki niso člani glavnega odbora stranke. Na primer sodrug Veroneze, glavni delavski zaupnik v železniški delavnici, kjer je 1600 organiziranih delavcev, pripoveduje naslednje: Prvega maja dopoldne sem bil v sobi, v kateri smo bili natlačeni kakor mravlje, da se nismo mogli niti iztegniti. Odprejo se vrata, pride vojak in ga pokliče: Ajdi zmano »druže«! Ne sluteč nič slabega, odide z njim v drugo sobo. Med potjo vpraša vojaka dotični, ki ga je peljal: »Kam pelješ?« Vojak mu odgovori: V školo!

Ko sta prišla v sobo, ga vpraša ironično: Druže, si li ti socialista? Veroneze

odgovori: Sem! V tem hipu mu vojak prilepi zaušnico z vso silo: Ti hočeš republiko? in mu prilepi drugo in tretjo in potem nadaljuje biti po glavi, kakor bi znorel. Veroneze se je z rokami prijel za glavo, da se kolikor toliko ubrani udarcev. V tem trenutku pokliče ta inkvizitor enega vojaka in mu naroči, da mora Veronezeja držati za roke, da ga bo še dalje bil, dokler bi roke onemogle; ter ga končno vsega zbitega in od udarcev onesveščenega vede v svojo sobo in ga vrže po tleh. Veroneze je imel vsa ušesa razbita in zelo otekla in krvava. O polnoči istega dne pride zopet isti krvnik ter ga odvede na hodnik, ga tam položi na klop in ga z volovsko žilo neusmiljeno biča po zadnjem delu telesa.

Isto usodo so doživeli predsednik stranke sodrug Savo Kapor, ki je nad 50 let star in slabega zdravja, Buben Franc, mašinist, 52 let star in bolan, dr. Zon, zdravnik in cela vrsta drugih sodrugov.

O tem sramotnem počenjanju Pribečevičevih hlapcev v Sarajevu bi lahko napisali še cele knjige, a zadostujejo naj le te vrste.

Tu, stoletja zatirano slovensko ljudstvo, vidiš, kakšna usoda te čaka, če boš pri prihodnjih volitvah volilo z liberalci. Mi socialisti povdarjamo še enkrat: Smo odločno za Jugoslavijo, za najtesnejšo združitev z brati Srbi in Hrvati v eno državo, ker vemo, da ima naše ljudstvo le v tej državi zagotovljeno lepo bodočnost. Hočemo pa, da bo ta država pravična in demokratična. Davkov ne plačujejo samo redkoštevilni liberalci, ampak vse ljudstvo, zato bo tudi ljudstvo samo poskrbelo, da se bo pri nas v bodoče vladalo drugače. Prva stvar je, da se takoj razpišejo volitve, in te mi brezpogojno zahtevamo, takrat bo pa naše ljudstvo temeljito obračunalo z vso liberalno zalogo.

F. E.:

Kmetska odveza.*

Kar so nekoč Francozi z Napoleonom v naših krajih dobrega ustvarili in uvedli, to so na mah odpravili in uničili Avstrijci, ki so leta 1813 zopet zasedli

* Ker se baš v teh časih toliko govori in piše o agrarni reformi, prinašamo ta članek, da bodo naši čitatelji videli, kako se je vršila agrarna reforma (ali kakor so jo tedaj zvali »kmetska odveza«) leta 1848.

vesno praznujejo n. pr. dijaki svojo maturo, še slovesnejše pozneje doktorat ali kaj drugega, in zdi se mi prav tako potrebno slovesno praznovati dan, ko postane vajenec pomočnik. Ta slovesnost pa postane še večja, če se ji pridružijo vsi, ki stopijo istega dne čez prag v življenje. Zato se mi zdi primerno, da se na enem kraju združijo vsi oni, ki vstopijo kot učenci in vsi, ki so se izučili. Vsak mojster pripelje s seboj izučenega pomočnika, ki se mu na slovesen način izroči pomočniška diploma, potem ko je že preje prestal pomočniški izpit in oddal takozvano »mojstrsko delo«. Za ta velepomembni dan se priredi obrtna razstava mojstrskih del, ki jo morajo posetiti vsi tako izučeni pomočniki kakor na novo vstopajoči učenci. O velikanskem vzgojnem pomenu takih razstav govoriti še posebej je popolnoma odveč, če ste že kedaj videli na obrtni razstavi svojce izučenega pomočnika, ali tega samega, ali pa njegovega mojstra, kako so žarečih obrazov ogledovali in občudovali delo krvi njihove krvi. Obrtna razstava uvedi malega učenčka v poklic, i ona pokaži, kaj zmora pridnost, smotrenost in posebna skrb za pravo vzgojo obrtnega naraščaja. Raz-

stavljeni predmeti so last pomočnika, ki jih je napravil, stroške za to nosi mojster.

Predno končam, naj še enkrat na kratko posnamem, kar sem povedal.

Organizacija obrtnega naraščaja je za vse obrti enotna. Učna doba traja tri leta, učenec ima vso preskrbo, hrano in obleko, pri mojstru.

Za nastop učne dobe je določiti gotov dan, najbolje 1. kimovec kot na začetku šolskega leta. Na isti dan se oproščajo na najslovesnejši način vajenci cele pokrajine, tega dne se priredi tudi obrtna razstava mojstrskih del, ki so last proizvajalca. Pomočnik ostani proti malemu plačilu pri mojstru še eno leto.

Vsi obrtniki so organizirani tako, da nihče ne sprejme vajenca od drugod, kot od osrednjega urada za dovajanje obrtnega naraščaja.

Mojstrom, ki ne zadoste vsem tozadnim predpisom, se odreče pravica imeti naraščaj, onim pa, ki vzamejo v ukvajence z duševnimi ali telesnimi napakami in jih uspešno izuče, daj država posebne premije in podpiraj njihova podjetja z državnimi naročili.

slovenske dežele. Kmet je postal iznova tlačan nemškega graščaka, ki ga je neusmiljeno izžemal. Vso oblast v državi je imelo plemstvo, ki je uživalo vse pravice, dolžnosti pa ni poznalo nobenih. Država ni bila zaščitnica prebivalstva, kar bi po svojem bistvu morala biti, ampak navadna molzna krava velike gospe.

Tako vladanje je bilo mogoče seveda le z najostrejšim absolutizmom, v katerem je odločala le volja vladarja, ministrov in druge visoke gospode; za voljo, želje in potrebe ljudstva se ni briga nihče. Ono je moralo enostavno molčati, izvrševati ukaze, plačevati davke in hoditi k vojakom.

Najtrdnjša opora takega vladanja, ki ga zovemo absolutizem, je bilo uradništvo. Tedanji, večinoma nemški uradnik, je bil navzgor, proti svojim predstojnikom popolen suženj in slepo orodje vladajoče gospode, navzdol, proti ljudstvu pa vsemogočen gospod, pred katerim je moral ubogi kmetič kar trepetati. Tako uradniško vladanje imenujemo birokratizem.

Umevno je, da absolutizem in birokratizem ne moreta biti nikdar v korist državi, zato ni čudno, če je vsled tega tudi Avstrija polagoma popolnoma okostenela in odrevenela. Nezadovoljno je bilo prav vse, zlasti pa še preprosto ljudstvo, ki ga je uradništvo zato le še bolj pritiskalo k tlom. Močno nezadovoljstvo je pa rodilo tako brezglavo vladanje tudi med izobraženimi, narodno čutečimi krogi, saj je vlada kruto zatirala najmanjše pravice slovenskega jezika. Povsod je neomejeno kraljevala nemščina, ki je naše ljudstvo seveda ni razumelo.

Tako vladanje je moralo imeti seveda tudi najslabše posledice na gospodarski položaj države. Plemstvo in bogatini niso plačevali skoro nobenih davkov, državni izdatki so bili vedno večji, zato se je pa pogrezala država tudi v vedno večje dolgove. Nezadovoljstvo se je povsod vedno bolj množilo, dokler ni končno tudi izbruhnilo.

Spomladi l. 1848. so Francozi naenkrat spodili svojega zanikrnega kralja in naenkrat je začelo goreti po vsej Evropi. Narodi so se spuntali svojim vladam in zatiralcem ter na ves glas zahtevali svojih pravic. Tudi v Avstriji in ponekod na Slovenskem je prišlo do hudih nemirov. Prestrašeni cesar Ferdinand je zbežal s svojo rodbino z razgrajajočega Dunaja na Tirolsko, na Dunaju se je pa zbral začasni državni zbor. Ta je sklenil odpravo

Mojstri na eni in šolska vodstva na drugi strani javijo do 1. julija vsakega leta potrebo, odnosno razpoložljive vajenske kandidate osrednjemu uradu, ki jih dodeli po skrbnem in vsestranskem predudarku posameznim mojstrom.

Učitelj dobi za vsakega vajenca posebno nagrado.

Stroške osrednjega urada nosijo deloma mojstri in vajenci, odnosno krije primanjkljaj obrtna zbornica.

Za pokrajino se imenuje poseben vajenški nadzornik, ki nadzoruj mojstra in vajenca, ter imej zadostno eksekutivno moč, da odpravi obojestranske nedostatke.

Če se bodo ravnale obrtne organizacije po navedenih smernicah, sem trdno prepričan, da bo bodočnost obrtnega stanu dobila zopet zlata tla, ki jih sedaj zakriva trda skorja konglomerata iz umazanih elementov. Trdna in gotova bodočnost je tako v interesu obrtnikov samih, kakor tudi države, ki bo morala dati inicijativo v tem pravu, če se ne bodo obrtniki sami preje zganili.

tlake in desetine, do kakega drugega resnega dela pa ni prišel.

Šele na jesen je bila z orožjem zadušena revolucija na Dunaju, a nove vojske so se vnele na Laškem in nezmožni cesar Ferdinand je moral izročiti cesarsko kruno osemnajstletnemu Francu Jožefu. Tudi vlada je končno izprevidela, da po sedanjosti pot nikakor ne more več dalje in skušala je pomiriti svoje nezadovoljne in upirajoče se narode z raznimi kolikortoliko pametnimi odredbami. Proglasila je enakopravnost vseh narodov, dovolila deželam in občinam precej samouprave (srenjska postava) in še več drugih stvari. Za slovensko ljudstvo je bil največje važnosti ukaz, s katerim je bila odpravljena tlaka in desetina ter odredba, da prevzamejo vso oblast grajskih sodišč odslej državna sodišča. Leta 1850. so uvedli tudi porotna sodišča.

Največja pridobitev je bila seveda odprava tlake in desetine ter odkup zemlje. To postavo imenujemo na kratko „Kmetško odvezo“. Opetovano smo že omenili, da je bila do leta 1848. skoro vsa zemlja last grajske gospode, cerkva ali pa mrtve roke. Kmet je bil po večini le najemnik zemlje, ki jo je obdeloval.

Umevno je, da je revolucija močno uplivala tudi na zatirano kmetško prebivalstvo, ki ni hotelo slišati ničesar več o tlaki, desetini in nešteti drugih služnostih. Ukinili so kar sami vse dajatve in po nekod so si tudi kar sami razdelili zemljo. Jasno je pa, da država ni mogla dopustiti take neurejene rešitve perečega kmetškega vprašanja, ker ni bilo mogoče brez vsakega reda in načrta čez noč prerezati vseh vezi, ki so stoletja obstojale med kmetom in graščakom. Da tako neurejeno razdeljevanje zemlje ni moglo biti nobenemu v korist, nam kažejo zlasti gozdovi, ki so tedaj silno trpeli. Vsak je sekal, kjer mu je najbolj ugajalo in uničenega je bilo na ta način ogromno največjega bogastva.

Povsod je nastal največji nered, kmetje so se upirali vsem dajatvam in nobeden ni natanko poznal svojih dolžnosti in pravic. Da bi preprečili še večjo zmedo, je bila izdana v sušcu 1849. postava, ki je natanko določala, katere služnosti prenehajo brez odplačila in za katere bodo morali kmetje plačati odškodnino.

Brez odškodnine so bili kmetje oproščeni vseh prispevkov za sodnije in vojaštvo, ki so jih morali doslej odvajati graščaku. Te davke je odslej pobirala država sama. Prenehala je tudi lovška in ribiška tlaka. Dalje so izgubili nekateri graščaki izključno pravico do kuhanja žganja in pive, do točenja vina, mletve žita itd.

Pretežno večino služnosti in dajatev so pa morali kmetje seveda odkupiti. To so bile zlasti vse one, ki so bile vknjižene v starih urbarjih, to je nekakih današnjih zemljiških knjigah. Te dajatve in služnosti so obstojale iz tlake, desetine in davkov v gotovini. Odškodnino so prejeli graščaki, plačali so jo pa nekaj država in dežela, nekaj pa kmetje sami. Ta odkup starih grajskih „pravic“ zovemo „kmetško odvezo“.

To „odvezo“ so izvedle posebne komisije, kojih delo je bilo precej zamudno in pogosto združeno z velikimi sitnostmi. Kmetje so se ponekod na vso moč upirali priznati graščakom kake odškodnine, čeprav so bile te cenjene navadno zelo nizko, zlasti pri tlaki. Dnevno tlačanovo delo so cenili n. pr. na Štajerskem od 3 eno tretjino do 14 krajcarjev, dnevno delo z enim konjem 7 eno tretjino do 8 dve tretjini krajcarja, z dvema konjema 10 dve tretjini do 15 eno tretjino krajcarja na dan itd. Desetino so cenili večji del po tedanji ceni različnih pridelkov, ki so bile seveda tudi zelo nizke. Od skupnega zneska so nato odbili še eno tretjino, češ, da so imeli graščaki toliko stroškov s pobiranjem desetine.

Celotna odškodnina ali „odveza“ je znašala toliko kolikor so vrgle tlaka, desetina in druge davščine graščakom v tridesetih letih. Od te končne vsote so navadno plačali polovico kmetje, polovico pa dežela in država. Kmet je moral poplačati svoj delež v 20., dežela pa v 40. letih.

Kakor smo omenili že zgoraj je bila izvedba kmetške odveze poverjena posebnim deželnim in okrajnim komisijam. V tako komisijo so izvolile polovico članov gosposke, polovico pa kmetje. Okrajne komisije so skušale na podlagi urbarjev, pogodb in pisem izlepa zediniti in pobotati obe stranki. Če se jim to ni posrečilo, je prišla dotična zadeva pred deželno komisijo, ki je potem odločevala. Da si bomo sitnosti teh komisij lažje predstavljali, omenimo, da so izvršile te komisije samo na Kranjskem preko tristo tisoč razsodb. Se težje je bilo to delo na Primorskem, kjer po večini ni bilo še niti urbarjev. Kako zamotana je bila vsa ta zadeva, omenimo dalje, da so našli na Kranjskem 59 različnih vrst davkov v gotovini, 93 vrst davkov v pridelkih (desetina), 17 vrst tlake in še 12 vrst različnih drugih odkupljivih služnosti. Ne smemo se torej čuditi, če je delo teh komisij za kmetško odvezo trajalo celih sedem let.

Jasno je pa, da je bil z izvršitvijo kmetške odveze storjen v osvoboditvi našega kmeta - tlačana izpod grajskega jarma ogromen korak dalje, saj si danes komaj še predstavljamo, kaj nam je bilo nekoč grajsko gospodstvo. Samo osebne tlake so morali slovenski kmetje izvrševati svojim nemškim graščakom okroglo poldrugi milijon dni na leto, poleg tega pa še nekako 800.000 dni vprežne tlake. Desetine so morali odrajtovati slovenski kmetje po tedanjih cenah za en milijon kron na leto, davkov v gotovini pa preko 300.000 K.

Celotna »kmetška odveza« je stala na Slovenskem približno 40 milijonov kron, od katerih je bilo treba plačevati 2 milijona letnih obresti. Pretežno večino te vsote so dobile graščine, drugo pa cerkve, šole, župnije in drugi.

Razumljivo je, da je rešitev tega važnega vprašanja pustila globoke sledove v vsem družabnem in gospodarskem življenju naroda. Kmet ni mogel več kriti večine svojih izdatkov s pridelki, ampak je rabil denarja in s tem je bil zadan tudi po kmetih zadnji udarec nekdanjemu, takozvanemu naturalnemu gospodarstvu in na njegovo mesto je stopilo denarno gospodarstvo. Ker so prenehali grajski davki, so se seveda silno pomnožili »cesarski« (to je državni) davki in te je bilo treba plačevati v gotovini.

Ne smemo pa misliti, da so bile vse zgoraj omenjene zadeve in vprašanja rešena tako gladko. Zlasti velike križe, prepire in homatije je povzročalo vprašanje odkupa in razdelitve gozdov. Ker je ostal kmet tudi po kmetški odvezi večinoma brez gozdov, so izdali leta 1853 posebno postavo, ki je rešila tudi to vprašanje. Graščaki so prepustili nekaj gozdov kmetom, drugod so pa sami odkupili pravice kmetov do sekanja in uporabe grajskih gozdov. Ker so v tedanjem splošnem neredu neusmiljeno uničevali gozdove, je bila izdana tudi posebna postava v varstvo gozdov.

S tem je bila pretrgana stoletna vez nad slovenskim kmetom in tujim graščakom in kmet je postal po dolgih stoletjih zopet svoboden lastnik svoje zemlje. Boj za »staro pravdo« je bil dobojevan vsaj v glavnem. Kmet je postal svoboden državljan in odslej je bil vsaj na videz sam kovač svoje usode.

Vsak naj pridobi vsaj dva naročnika!

Najnovejše.

V torek opoldne so izročili v Parizu delegatom Nemške Avstrije mirovne pogoje. Če so vesti točne, tedaj so meje med Avstrijo in Jugoslavijo že določene in sicer v tem smislu, da teče meja na Štajerskem nekako ob današnji demarkacijski črti, tako, da sta Maribor in Radgona naši. Na Koroškem je na vzhodu meja še precej ugodna. Celovec in Gosposvetsko polje bi bilo jugoslovansko, izgubljena je pa Ziljska dolina in Beljak.

Ker laški požeruhi ne odstopijo Reke, se ustanovi posebna samostojna reška državnica s precejšnjim zaledjem, ki bi segalo na severu prav do Sempetra. Tako bi vrinili tam doli med Italijo in Jugoslavijo seveda na naš račun novo državnico, ki bi ne bila zmožna nobenega samostojnega življenja, kakor nekoč Albanija in bi tvorila vedno sporno ozemlje, za katerega bi se pulili in prepirali neprestano mi in Lahji in bi bilo le netivo za nove vojske.

Ko bo pariški kongres končan — in če bo tako končan, kakor si je antanta začrtala — ne bomo imeli na našem teritoriju države Srbov, Hrvatov in Slovencev, ampak samo državo Srbov, skoro vseh Hrvatov in dobre polovice Slovencev.

Slovenski proletarijat, najzvestejši in najmočnejši nosilec naravne narodove odporne sile nad vsakim nasilstvom, naj gre tudi v tej temni noči pariške konference svojo pravo pot: brez pariške konference in proti njej bo on rešitelj naroda v svojem in svetovnega proletarijata lastnem razrednem interesu.

Goljufati si nas poskusil. Pariz, a goljufan boš ti! Slovenski socialisti bomo s svojimi skromnimi močmi pripomogli, da bo tvoj kapitalističen in imperialističen ukrep ničev.

Zato pa treba odločneje kreniti na pot razrednega boja, imajoč pred očmi, da je kapitalizem in imperializem mednarodna hidra, s katero je mogoče le — boj.

Naši delegatje take nesramne mirovne pogodbe ne smejo podpisati, ker mi tem pariškim razbojnikom ne priznavamo pravice do odločevanja usode vsega sveta. Mir in sicer pravičen mir bodo sklenili narodi sami med seboj, ne pa zastopniki ententnih bank, veleindustrije in drugih takih tatov.

Dopisi.

Iz Tržiča.

V našem kraju se socialistična stranka prav lepo razvija in vse naše organizacije pridno delujejo. Zlasti agilna je „Svoboda“, za katero vlada pri nas veliko zanimanje. Priredila je že več predavanj, zadnje se je vršilo v četrtek, 29. maja popoldne, v dvorani našega konsumnega društva. Govoril je s. Erjavec iz Ljubljane o socialnem položaju našega kmeta do leta 1848. in o kmečki odvezi. Mnogostevilni poslušalci so z zanimanjem sledili govornikovim izvajanjem in izražali željo, da bi se podobna predavanja večkrat vršila. Sicer je pa v naših krajih precej čudno. Klerikalci hočejo še vedno imeti povsod glavno besedo, prepričani smo pa, da samo do prvih volitev, tedaj bomo s takimi ljudmi temeljito pomedli. V jeseni se ustanovi pri nas tudi meščanska šola.

Iz Črnomaljskega okraja.

Kakor povsod, tako prirejajo tudi pri nas klerikalci na vse pretege shode in mislijo vleči ljudstvo še nadalje za nos. Večina pa je že izprevidela njih sleparije in se popolnoma nič ne briga zanje. Tako so pred kratkim imeli shod v šoli v Črnomlju. Sodnijski svetnik dr. Šaubah in gosp.

Gregor Cerar, župnik, sta vezala otrobe, ljudstvo se je pa le zabavalo z njima in se jima smejala, ker ve, da je edina zaslomba ljudstvu socialna demokracija. Župnik Cerar bo malo opozarjal, ker ga ljudstvo predbro pozna kot prekupčevalca z usnjem. Tako je med vojno pridno kupčeval s čevlji, za katere je zahteval prav oderuške cene. Otroške čevlje z lesenimi podplati je prodajal po 50 kron. Je pa tudi vnet trgovec z modro galico. Če se to strinja z duhovskim poklicom ne vemo, mislimo pa, da ne. Svetujemo takim ljudem, da bi se raje bolj brigali za cerkvena opravila ter pustili politiko in kupčevanje v miru.

Nesramnost.

Iz Palovič pri Kamniku nam pišejo: Pri nas mislijo nekateri ljudje, da živimo še vedno v predvojnih časih pod vladjo slavnega drja. Šusteršiča. Tak človek je tudi župnik Janez Krek, ki pase v Vranji peči svoje ovce po prav čudnih metodah. Pri nas se je naročilo n. pr. več ljudi na „Ljudski glas“, a ta človek si je dovolil nezaslišano nesramnost, da je pobral nekaterim naročnikom list in ga jim še do danes ni izročil. Dotičnikom je potem pisal pismo, da je naš list brezverski in da se morajo naročiti na umazanega »Domo-ljuba«. (Op. uredništva: Mi prav resno opozarjamo tega čudnega gospoda, da naj enkrat za vselej neha s takim počenjanjem, sicer ga izročimo sodnji zaradi tatvine. Basta!)

Sv. Jedert nad Laškim trgom.

Tu „Ljudski glas“ splošno ugaja, čeprav nekateri močno rovarijo proti njemu. Ljudstvo se splošno izraža, da se je naveščalo jerobstva različnih tukajšnjih političnih velikašev, ki so žal doslej gospodarili v naši občini. O njihovem gospodstvu najjasneje pričajo zanemarjena pota in ceste, ki so naravnost v škandaloznem stanju. Verjamemo, da je tem ljudem, ki so bili vso vojno oproščeni vojaščine in se na varnem posmehovali ljudstvu, precej vseeno, kakšne so ceste, a vseeno pa ni ljudstvu. Ono se je med vojno naučilo marsikaj in noče ničesar več slišati o »Slovenskem gospodarju“ in njegovi stranki. Spoznava, da so edini resnični prijatelji ljudstva socialisti.

☛ Po svetu. ☛

Mirovna konferenca

se posvetuje dalje in kuha osleparjenim narodom svoj kapitalistični mir. Vsak dan pričakujemo, da bodo objavili mirovne pogoje Nemške Avstrije, a kakor se nam zdi, so prišli ti moderni razbojniki v velike zagate. Nemci se namreč močno upirajo podpisati mir, ki bi jim zadržal vrv za vrat in bi jih zadušil. Poslali so ententnim mogočnejšem obširno spomenico, kjer navajajo vse izpreminjemale predloge mirovni pogodbi, o kateri smo govorili zadnjič obširneje. Kako se bo ta zadeva rešila, je seveda še uganka. Zanimivo je pa, kako si predstavlja ententa mir z Nemško Avstrijo. Ententni kapitalisti so imeli namreč v raznih podjetjih bivše Avstrije naložene velike vsote denarja. Ti kapitalisti se pa sedaj boje za svoje obresti in v to svrhu hočejo ustvariti novo Avstrijo, a le v drugi obliki. Pravijo ji

podonavska federacija,

to bi bila zveza vseh držav, ki so nastale iz bivše avstroogrske monarhije. Združene bi bile v eno skupno carinsko ozemlje. Te nove države (Jugoslavija, Češka, Poljska, Ogrska in Rumunija) pa o tej federaciji, ki bi bila ustanovljena le na ljubo angleško-francoskim kapitalistom, nočejo ničesar slišati. Velike preglavice delajo ententi tudi

dolgovi

bivše Avstrije. Nove države so pripravljene prevzeti le predvojne dolgove, od-

ločno se pa upirajo plačati avstrijske vojne izdatke. Najbrže bo pri tem tudi ostalo.

Glede Koroške

se baje tudi ne morejo zediniti v Parizu. Kakor znano, nočejo tam ničesar slišati o plebiscitu (ljudskemu glasovanju) v našem Primorju, ker vedo, da bi vse ljudstvo enoglasno glasovalo za Jugoslavijo, ampak bodo izročili deželo enostavno nasilnemu laškemu imperializmu. Plebiscit pa hočejo narediti za Koroško, čeprav vedo, da je bilo tam naše ljudstvo ponemčeno na najbrutalnejši način.

Petrograd

je pred padcem. To klatijo naši časopisi že dve leti, a še vedno ga imajo trdno v rokah boljševiki. Rusija je pač malo pretrda kost za entento.

Albanija,

o kateri so v balkanski vojni toliko pisali in govorili, bo baje ostala samostojna država in sicer kot republika. Prvi predsednik bo znani Esad-paša, ki je nekoč tako dobro vlekkel za nos „slavnega“ princa Wieda.

Madžarski

boljševiki se krepko upirajo češkim in rumunskim četam, ki bi rade zasedle menda vso Ogrsko. Parkrat je ogrska rdeča garda že pošteno naklestila oboje. Kakor je videti, se sedanja vlada krepko drži, kakor tudi ruska.

Grki

so v svetovni vojni prav malo trpeli. Ententa jih je hotela sicer na vsak način pridobiti za se, pa se ji ni posrečilo. Še na balkansko fronto so poslali nekoliko vojaštva, ki se je borilo skupno s Srbi proti Nemcem. Profit bodo pa odnesli vendarle velik. Dobili bodo celo vrsto doslej turških otokov v Egejskem morju in najlepše kraje v Mali Aziji.

☛ Iz naše države. ☛

Minister Pribičević, o katerem smo v našem listu že toliko pisali, bo baje odstopil. Njegovo policijsko vladanje preseda že celo nekaterim pametnejšim liberalcem. Mi od srca pozdravljamo njegov odstop, prosimo in pozivljamo ga naj to gotovo stori, saj s tem bo Jugoslaviji brez dvoma neizmerno koristil. Če kedo, je to Pribičević, ki s svojo zabito policijsko in žandarsko politiko tira vso državo v prepad.

Dr. Ivan Tavčar je izmed vseh liberalcev še najbolj moder in pošten možakar, zato nas prav nič ne preseneča vest, ki se splošno širi po Ljubljani, da bo namreč v najkrajšem času odložil načelstvo zloglasne JDS., v kateri so itak dobili vse vaje v roke koritarji.

V parlamentu je bila pretekli teden razprava o državnem proračunu, ki izkazuje seveda ogromen primanjkljaj. Naša stranka za proračun seveda ni glasovala, ker odobrenje proračuna smatrajo povsod za zaupanje vladi. Da mi sedanji vladi ne zaupamo, je pa več kot jasno.

Dr. Šusteršič se baje namerava vrniti v domovino. Želi si ga nobeden ne.

Celovec je pred padcem in ko bodo dobili naši bralci naš list v roke, bo skoraj gotovo že v rokah jugoslovanskih čet, ki so zavzele že pretežno večino slovenskega Korotana. Upamo, da bo potem mir za vedno.

Jugoslovansko kmetijsko stranko, o kateri smo že parkrat poročali, so konečno ustanovili preteklo nedeljo v Ljubljani. Njeni člani so po pretežni večini veliki kmetje, birtje, štacunarji in podobni ljudje, ki so doslej volili vedno liberalno. Jasno je, da med tako „gospodo“ za malega kmeta in reveža ni dostopa.

Ureditev kazenskih zakonov v Jugoslaviji. Minister za pravosodje je izdelal

zakonski načrt o ureditvi kazenskih zakonov. Na podlagi tega načrta se bodo zgradile moderne kaznilnice, kakršne obstoje na Angleškem in Francoskem. V teh zavodih se bodo obsojenci navajali k delu in učili raznih obrtov. To bi bile nekeke poboljševalnice. Nameravajo se ustanoviti štirje taki zavodi.

50 % povišanje na zaostale davke. Belgrajska „Pravda“ javlja, da bo finančni minister predložil narodni predstavn. zakonski načrt, po katerem bodo davkoplačevalci na vsem ozemlju kraljestva SHS, ki so zaostali z vplačilom davkov, morali plačati 50 % več, kakor pa bi morali plačati po obstoječih zakonih v določenem času. Poleg tega pa bo ta zakonski načrt vseboval tudi kazenska določila za one uradnike, ki se jim more dokazati, da je vsled njihove krivde vplačevanje davkov slabo.

Ljudska kopališča. Narodnemu predstavnstvu bo predložen poseben zakon, po katerem bodo morala vsa večja mesta in občine otvoriti ljudska kopališča.

Novi bankovci s 15. junijem. Kakor se zatrjuje, bo naša država dala nove bankovce že s 15. junijem v promet. Novi bankovci so skoro že dotiskani.

Preskrba invalidov. Vojni minister je izdelal načrt za preskrbo invalidov in vdov po padlih vojaki. Načrt pride v kratkem v razpravo v narodnem predstavnstvu.

Zakonski načrt o ustavi. Kakor se izve, bo minister za konstituantno v najkrajšem času predložil Narodnemu predstavnstvu zakonski načrt o ustavi kraljevine SHS.

Okoli 100.000 hrvatskih izseljencev se vrne v domovino. Hrvatski listi poročajo, da se namerava okoli 100.000 hrvatskih izseljencev vrniti iz Amerike domov. Trgovci in podjetniki med njimi se nameravajo naseliti v Zagrebu in otvoriti trgovska in industrijska podjetja.

Posestva štajerske hranilnice! Deželna vlada za Slovenijo je postavila pod nadzorstvo v njenem območju ležeče imetje štajerske hranilnice. Za nadzornika je imenovan Josip Zupanc, drž. vinarski inštruktor v Ptuj.

Agrarna reforma.

O agrarni reformi (kmetski preosnovi) bo v kratkem začel razpravljati parlament v Belgradu. Mi bomo naše bralce o poteku te razprave točno obveščali, ob enem bomo pa prinesli tudi več člankov, tikajočih se agrarne reforme in naših zahtev.

Kakor je opaziti že sedaj, bo tvorila agrarna reforma v parlamentu ono sporno jabolko, ki bo ločilo kapitaliste od pravih prijateljev ljudstva. Zanimivo bo tedaj opazovati različne stranke, kakšno stališče bodo zavzele. Umevno je, da stoji naša stranka na stališču, da mora preiti vsa zemlja v roke onih, ki jo s a m i obdelujejo, in ki jo imajo danes premalo, to je v roke naših malih kmetov in bajtarjev.

Opozarjamo naše prijatelje že danes na liberalce. Opetovano smo že povedali, da je to stranka dohtarjev, kapitalistov in drugih izžemalcev ljudstva, ki vganja z agararno reformo le komedije in troši ljudstvu pesek v oči. Jasno je, da se popolnoma upreti agrarni reformi ne bo mogla, ker bi s tem izgubila svojega zadnjega pristaša, a vendar je mnogo liberalnih poslancev v Belgradu, ki so sploh prot vsaki agrarni reformi. Ni torej čudno, če so se začeli v takozvani „demokratski zajednici“ (to je klubu liberalnih poslancev) že pripraviti in bi nekateri liberalni veleposestniki radi kar javno osleparili ljudstvo za zemljo.

Konečno besedo bodo pa tudi pri agrarni reformi izpregovorile volitve. Prepričani smo, da potem liberalci ne bodo

mogli več slepariti, ker jih naše ljudstvo enostavno ne bo volilo in ne bo torej v parlamentu nobenega liberalca. Kdor želi pravičnejše razdelitve zemlje, ta bo volil socialistično, kajti naše geslo je: zemlja ljudstvu.

SSZ Prosveta. SSZ

Habsburgovci, žalostne slike iz naše preteklosti. Pod tem naslovom je ravno kar izšla knjižica, ki opisuje zločinsko delovanje Habsburgovcev od njihovega začetka kot klativitezi in obcestni roparji do konca, ko se je združila njihova moč, ki je bila zgrajena na tiranstvu v prah. Habsburgovci so bili največji sovražniki Slovanov ter so prelili cele reke slovanske krvi, bodisi na moriščih, bodisi v vojskah. Vsebinska knjižica je zanimiva ter jo priporočamo našim čitateljem. Stane 1 K 20 vin., s poštnino 1 K 50 vin ter se dobi po vseh knjigarnah.

Sokolič. List za sokolski naraščaj je te dni pričel izhajati v Ljubljani. Stane 10 K na leto. Mladim telovadcem list priporočamo.

Družba sv. Mohorja svojim članom naznanja, da so ji oblasti tiskarno zopet otvorile in popolnoma prepustile danes, dne 20. majnika. Tisk družbenih knjig se neovirano nadaljuje. Poštna naročila od meseca marca nam dohajajo šele zdaj. Vpisalne pole se lahko pošiljajo naravnost sem v Celovec, denar pa Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani.

Dr. J. Mencej: Kratka srbohrvatska slovnica. Ljubljana 1919. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Cena 2 kroni. Kdor bi se rad naučil srbohrvaščine, ki bo v bodoče seveda pri nas zelo potrebna, mu to drobno knjižico prav toplo priporočamo.

Gospodarske vesti.

Stanje setve v Jugoslaviji. Ministrstvo za poljedelstvo zbira in urejuje podatke o stanju setve v celem kraljestvu. Podatki bodo takoj objavljeni, kakor hitro bodo dognani.

Koks za obrtnike naroča iz Šlezije „Urad za pospeševanje obrti“ v Ljubljani. Cena bo 30—35 kron za 100 kg. Naročila naj se takoj prijavijo omenjenemu uradu.

Sladkorja bo kmalu dovoj. Ministrstvo za prehrano poroča, da bo v najkrajšem času dovolj sladkorja za naše kraljestvo. Prodajal se bo po monopolnih cenah v vseh trgovinah.

Otrobe oddaja pisarna Žitnega zavoda v Ljubljani ob delavnikih od 10—12. dopoldne.

Novi šolski tečaj na podkovski šoli slov. kmet. družbe v Ljubljani, se prične dne 1. julija 1919. Kdor želi vstopiti, naj vloži do 15. junija t. l. prošnjo za sprejem, ki naj ji priloži: 1. krstni list, 2. domovinski list, 3. zadnje šolsko spričevalo, 4. učno spričevalo, 5. npravstveno spričevalo. Sinovi siromašnih starišev, ki hočejo prositi za podporo, naj priložijo tudi ubožni list.

Petrolej. Na poti so velike količine petroleja iz Amerike za našo državo. Prva pošiljatev je že došla na Reko. Hrvatska dobi za svoje potrebe 140.000 sodov, ki se bodo razdelili na posamezne občine.

Goriškim vrtnarjem zemljo v Jugoslaviji. V okolici Novega Sada in Beograda se bo razdelila zemlja vrtnarjem iz Goriške. — Za izplačevanje haka zahteva ministrstvo za agrarno reformo 20 milijonov dinarjev, za stroške reguliranja, naseljevanja in kolonizacije pa pol milijona dinarjev.

Obiskujte naše shode!

SSZ Za ženske. SSZ

Med, zelo važno hranivo. Žlica medu ima več redilne moči kakor jajce ali desetinka mleka. Med je hrana, ki se prebavi najhitreje, ker se izpremeni takoj v kri. Kila govejega mesa ima 1003 kalorij ali redilnih jednot, kila kurjih jajec brez lupine ima 1613 kalorij, kila medu ima 3075 kalorij. Te številke nam dokazujejo dovolj. Kjer je med, tam je zdravje in moč. Med ugaja otroku in starčku, koristi zdravim, zdravi bolne. Za krvotok, kašelj, jetiko, rane v drobu, zunanje rane, očesne bolečine, opešane živce, nahod, in influenco, vročinske bolezni je najboljša zdravilo med, ali sam na sebi ali na mleku, pri rožah. Sirov med ne prija vsakomu. Treba ga je torej prevreti na vodi in okisati s kapljo limone. To je izvrstna pijača za žejo, trud in bolezni. Prejšnje čase so pridelovali, prodajali in uživali na Kranjskem več medu kakor zdaj. Skoraj vsaka hiša je imela uljnjak. Sladkorja niso poznali, sladili so jedi z medom, pekli so medene kolače in pili medico. Zdaj se vse pritožuje, da je med tako drag; če pa upoštevamo njegovo redilno in zdravstveno moč, moramo reči, da ni predrag v primeri z drugimi živili.

Za grižo in napenjanje. Deni v široko stekleno posodo dve pesti žlahtne mete, pest kumine in dve pesti pomarančnih olupkov, zalij z litrom dobre droženke in postavi za pet tednov na toplo, potem precedi in deni v žganje še pol kilograma stolčenega sladkorja. Vzemi o potrebi samo zase ali na čaj.

Zmečkan fižol. Kjer dobe otroci opoldne tečno kosilo, ne tišče ves popoldan za kruhom. Tečna jed, ki napase želodec za več ur, je fižol sploh, posebno pa zmečkan. Ko je fižol kuhan, odlij vodo in ga stlači s polentačo. Zabeliš lahko z razbeljeno mastjo ali z žlico sirovega olja. Kepa takih žgancev nasiti in daje moč. Za fine mize in želodce je treba pretlačiti fižol skozi sito in zabeliti z oljem in limonovim sokom. Dober je vroč ali mrzel. — Pri fižolu se mora kuhati vedno lovor in česen. — Voda, na kateri se je kuhal fižol, ima dosti v sebi, zlit jo proč, je res potrata. Prežgi malo črne moke na zabeli in prevri na njej fižolovo vodo, deni malo majerona in česna in zakuhaj riža ali kaj drugega, ali vlij na posušen ržen kruh. — Tako je tudi porabna za juho voda, na kateri so se kuhali štruklji, doma narejeni makaroni, rezanci in podobno. Malo se pribeli, pa je cena in dobra juha.

Črni koren s sirom. Korenje obeli, obdrži z limono in deni v vodo, kateri si primešala malo kisa in moke. Ko je stalo pol ure, odlij, da ostane le malo vode, deni košček sirovega masla, posoli in pari do mehkega. Ko je mehko, napraši z moko, daj žlico paradižnikove mezge; ko se je pokuhalo, stresi v namazano kozo, natresi za dva prsta sira, polij s smetano in speci.

Cvetlice ostanejo sveže. Deni na liter vode 3 grame amonijaka in 3 grame jelenove soli ali ščepec solitarja.

SSZ Drobiž. SSZ

Spomini na bivšega nadvojvodo Evgena. Žalostne spomine je zapustil za seboj bivši nadvojvoda Evgen, spomine, ki kažejo moža v vsej njegovi krutosti. »Magyarország« poroča na podlagi nekaterih predlogov Evgenovih, kako se je bil obrnil do cesarja Frana Josipa, da naj se vse osebe, zlasti poslanci (seveda je imel v mislih Slovane) takoj zapro v temne ječe brez vsake sodne preiskave, ako le črhnejo kako besedo proti avstrijskemu bojevanju, ako bi izrekli le kak majhen dvom o sposobnosti armade itd. Usoda je bivšim avstrijskim nadvojvodam še vedno

no jako mila, ali tudi za te tirane mora napočiti dan trdega plačila.

Mojster v spanju. V današnji dobi nervoznosti je malo ljudi, ki bi uravnali spanje po svoji volji. O Napoleonu pravijo, da je zaspal, kadar je hotel. Zdaj zopet javljajo o nekem švedskem ravnatelju gladališča, ki je bil pravi mojster v spanju in je spal kadar je hotel in spal tako dolgo kot je določil. Nekega večera je prišel v malo mesto, dobil v neki gostilni stanovanje in ukazal, naj mu takoj pripravijo posteljo. V sosednji dvorani pa so imeli mestni delavci ples, potem si lahko mislite, kakšno je moralo biti to spanje. Toda to še ni bilo vse. Ravno ob vpatih je bil oder za godbo. Ta godba ni bila ravno tiha, a ravnatelj je spal kot zateleban. Vendar ni mogel spati celo noč mirno. »Naenkrat« — tako je pripovedoval drugi dan svojim prijateljem, — sem začutil, kako me nekdo trese za ramena. Ko se zdramim, vprašam dotičnega, kdo je in kaj mi hoče. Nato mi je oni naznanil, da godci ne morejo igrati, ker jih motim s svojim glasnim smrčanjem. — Dober »vic«, a glede resničnosti nekoliko težko prebavljam.

Stanje setve v Jugoslaviji. Ministrstvo za poljedelstvo zbira in urejuje podatke o stanju setve v celem kraljestvu. Podatki bodo takoj objavljeni, kakor hitro bodo dognani.

Važni vladarski opravki. Avstrijski cesar Ferdinand (1835—1848) je imel v zadnjih vladarskih letih za državne posle zelo malo zanimanja. Pri neki ministrski seji se je ministrski predsednik trudil na vso moč, da bi lepo razložil neko jako važno zadevo, cesar je pa sedel pri oknu in gledal vun. V takih slučajih navadno prav pozorno poslušamo in govornika ne gledamo, zato da uho bolj deluje. A mislite si ministrskega predsednika začudenje! Ko napravi minister v svojem govoru slučajno odmor, da se oddahne, se cesar obrne in pravi: »Pomislite, v zadnjih dveh urah se je peljalo skozi dvorno palačo 425 kočij in 180 omnibusov. Mastne dohodke se mu je pa seveda ljubilo pobasati v žep. Ja, ti kralji in cesarji, skrajni čas je, da se jih iznebimo.

Prebivalstvo Nemčije. V Nemčiji so našli leta 1913 pri ljudskem štetju 66 milijonov 500.000 prebivalcev. Med vojsko je umrlo 4 milijone ljudi več kot se jih je rodilo. Po mirovni pogodbi pa zgubi Nemčija 6 milijonov prebivalcev. Na ta način bo število prebivalstva bodoče Nemčije za velik odstotek padlo.

1000 delavcev

rudarjev za moderno urejen premogovnik v Vojvodini se **takoj** sprejme v delo pod zelo ugodnimi pogoji. Javiti se je samo osebno vsak ponedeljek popoldne v našem uradu v Ljubljani. Za dobro plačo, hrano in stanovanje je poskrbljeno, potni stroški se pa povrnejo. Odhod vsak torek zjutraj v skupnih transportih.

„Državna posredovalnica za delo“
Ljubljana, Gradišče.

Mrtvi je oživel. »Svépomoč« piše: Bulgarski vojak je bil obsojen na smrt na vešalih. Obsodbo so izvršili in obsojeni je visel na vislicah predpisanih 15 minut. Uradni zdravnik je ugotovil vse znake smrti, posebno ustavljenje srca in dihanja. K sreči so nesli truplo na pokopališče v odprti rakvi. Ko so jo spuščali v zemljo, so naenkrat opazili grobarji, da je postal obraz rdeč ter da začena mrtvi dihati. To je bilo pol ure po tem, ko so ga obesili. Oživljeni vojak je bil prepeljan v bolnišnico v Sofiji (slučaj se je zgodil na Bulgarskem), kjer je popolnoma ozdravil: toda radi doživelih grozot je revež zblaznel. Vendar ni to prav nič vplivalo na pravnike in obsodili so ga znova — blaznega — na petnajstletno ječo.

Agrarni štrajk na Mantovanskem. Iz Mantove poročajo, da štrajka v vsej provinci okolo 15.000 kmetijskih delavcev.

Pri bolečinah, kakršne nastajajo pri

! RHEUMATIZMU !

protinu, ohromelosti, ishiji, bolečinam v križu, nevralgiji, utrujenosti živcev itd., priporočajo mnogi zdravniki Fellerjev boli pomirjujoči

— Elsa fluid —

6 dvojnatih steklenic ali 2 specialni steklenici 19 kron. Fellerjeve odvajajoče, prebavo pospešujoče, tek izboljšujoče rabarbari

— Elsa praški —

6 škatljice K 950. — Edino pri lekarnarju Evgenu V. Feller, Stubica, Elsa trg 252, Hrv. Zagorje. Zavoj in poštnina se priračunata posebe, toda najceneje, čim več se obenem naroči, tem več se prištedi. VI

Pogajanja meseca aprila so bila dolga ali lastniki zemljišč se nočejo držati dogovorov z delavci. Zlasti so proti temu, da bi delavski urad pošiljal delavce na kmetije, marveč hočejo imeti prosto roko pri sprejemanju delavcev. Pa tudi z novimi tarifi niso zadovoljni gospodarji, o kakem odkupovanju zemlje ali soobdelovanju pa sploh nočejo nič slišati. Zato je nastal štrajk. Pred kratkim smo poročali o sličnem agrarnem štrajku v neki drugi provinci. Taki agrarni spori in štrajki se ponavljajo vsako leto. Vidi se, da so agrarni delavci še prešibko organizirani, ker laški conte dela z njimi še vedno kar hoče, vlada pa na kake agrarne reforme še nikdar ni mislila.

MALI OGLASI.

Za vsako vrsto je plačati 1 K naprej. Pri več kot petkratnem oglaševanju velja vrsta le 80 vinarjev.

Stare rane, pri katerih se bolečine ponovijo, naj se obvežejo s Fellerjevim bolečiné tolažečim, antiseptičnim, razredčenim »Elsa - Fluidom« 6 dvojnih ali 2 specialni steklenici pošlje za 19 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 358 (Hrvaško.) Naj bi bilo vedno pri hiši. Mnogo priznalnih pisem. Ovoj in poštnina se zaračunajo posebno, ali najceneje, čim več se naenkrat naroči, tem več se prištedi.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico v Ljubljani

vpisana zadruga z omejeno zavezo.

Društvo je ustanovljeno leta 1908 ter ima sedaj 3330 članov.

Iz računskega zaključka za leto 1917/1918 je razvidno, da znaša:

rezervni sklad	K 30.893.—
dispozicijski sklad	20.000.—
bolniški sklad	21.000.—
pogrebni sklad	10.000.—
deležni sklad	100.901.14

Zaostali po umrlih članih dobé posmrtno podporo. Člani, ki so bolni dobé bolniško podporo.

Društvene prodajalne so v Ljubljani in okolici, na Jesenicah, Savi, Koroški Beli in Trzinu.

Kot član pristopi lahko vsakdo. Pristopnina znaša K 1, delež K 50.

Pisarna in centrala:

Ljubljana - Spodnja Šiška, Kolodvorska ulica šte. 56.

G. KELLER:

DON CORREA.

(Dalje.)

Od paža je izza naslonjača kukal samo njegov beli, drobni obrazek in krvavo rdeči rokav jopiča; pri komornici pa se je šele, ko se je vzravnila, videlo, da ima ravno tako rdeče krilo, nekako rdečo čepico in koralde okolo vratu. Očividno je bilo, da ugaja gospé samo črna in rdeča barva.

Ko je tako nepremična in skoro z nekakim dolgočasjem prisotstvovala celi reči in se le redko nasmehnila, je šel časih kak gospod, ali sam ali z drugimi, ki so še iskali prostora, mimo nje, jo spoštljivo pozdravil in časih, s klobukom v roki, izpregovoril z njo nekaj besedi. Toda nobenemu, ki se je bližal, ni šla z očmi nasproti, kakor mu tudi ni sledila z očmi, ko je šel naprej, samo pozdravila je s tem, da je na neizrekljivo fin način sklonila glavo in zelo ljubko zganila ustnice, kar je gospoda Correo skrivnostno mikalo, dasi so usta takoj nato vsakokrat zopet naravnost okamenela.

Med preprostimi meščani skrit, je vprašal nekatere sosedé po imenu zlahtne gospé; toda nihče mu ga ni vedel povedati, ker je najbrže kaka tujka. Ker pa ga je ta lepa in nenavadna prikazen mikala vedno bolj in bolj in ker je hotel na vsak način dognati, koga ima pred seboj, mu ni preostalo nič drugega, ko da je počakal konca in pogledal, kam bo odšla gospa s svojim spremstvom. Zato se je zgodaj postavil pred vrata, skozi katera je odhajala gospoda, in potrpežljivo čakal, da se je prikazala neznanica v oni počasni procesiji, v kateri je šla vsa velika gospoda, da bi stopila na voze, konje in mule, ki so jo čakale.

Tujko je čakalo troje krasno opremljenih mul. Na prvo je stopila sama s pomočjo hlevarja, na drugo hlevar in paž, na tretjo duhovnik, za katerim je zlezla na mulo komornica, ki se ga je krepko prijel, tako da je kaplanček sramežljivo zardel, ko so se ljudje temu prizoru smejali. Tekoč s svetilko je stopil naprej, njemu so sledile mule ena za drugo, v mali razdalji

za njimi pa Don Correa. Ta majhna procesija je šla po raznih ulicah in trgih, dokler ni krenila na dvorišče gostilnice »Pri kraljevi ladji«, kjer so nočevali skoro sami bogati in plemeniti potniki. Ko je tujka s svojimi ljudmi stopila z mul in izginila na stopnjicah, ki so vodile v gornje prostore hiše, je stopil Don Correa v sobo v pritličju, ki je bila natlačena pomorščakov in trgovcev iz sveh krajev sveta. V kotu pri točilnici si je dal prinesiti skromno večerjo in zasnoval z blagajničarko, ki je sedela pri mizi in prejemale denar, raztresen pomenek, v katerem je iskal ugodne prilike, ki jo je res našel. Don Correa je imel namreč na svojem licu in v svojem vedenju nekaj, kar je mnogim ženskam na mah ugajalo, dasi se te prednosti doslej še ni dovolj zavedal.

Izvedel je torej vse, kar si je želel: da je tuja dama mlada vdova in da ji je ime Donna Feniza Mayor de Cercal. Da ima v južnem zahodu Portugalske majhno mestece in veliko bogastvo in da po večini živi v samotnem gradu visoko na skalah ob morju; tam da živi popolnoma zase, da ni mogoče nič več povedati o nji in če bi ne prišla vsako leto enkrat v glavno mesto, da bi opravila svoje posle in privoščila svojim ljudem nekoliko oddiha, bi se o njej sploh nič ne vedelo. V Lisaboni da hodi zelo malo med ljudi in da na svoje posestvo sploh še ni nikogar povabila. Sicer pa da je zelo pobožna in da nobeno jutro ne zamudi svete maše; zato je očividno samo grdo obrekovanje, če ljudje tu in tam šepetajo, da imajo njo za čarovnico, njeno služinčad pa za tolpo nečistih duhov.

Ko je gospod Correa tako dovolj izvedel, je zapustil gostilnico, da bi bil drugi dan tem prej pripravljen. Preoblekel se je v zagorelega mavriškega mornarja in čakal okolo »Kraljeve ladje«, dokler ni prišla gospoda skozi vrata in stopila na mule. V isti vrsti kakor včeraj, tako da je mula sledila z gobcem za repom svoje prednice, je jezdila gospa proti stolnici in gospod Correa je sledil. Ker je vedel, da pri vratih ni bilo nikogar, ki bi mule prijel, se je prirnil bliže in ponudil svojo pomoč, ki jo je hlevar tudi sprejel.

(Dalje prihodnjik.)

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

: registrovana zadruga z omejeno zavezo :

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne, v sobotah in dnevih pred prazniki pa od 8. do 1. ure popoldan in jih obrestuje po čistih 3%.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana, Frančiškanska ul. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjiž. brošur itd.

Stereotipija. Litografija.